

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נא; ב) ו; וסוטה מד. סנהדרין ש ענא. וירוש נודר פיזי ה"ב, א וירוש ספיצ דתרומות, ד) תמורה ב; (ערכין ה); [מוס' פי"ה הי"ד, ט] וירוש תרומות פי"א סה"א, יבמות פי"ג הי"ב, ו) ערכין ה; ו) [תמורה ג, כל הענין], [פסחים ג, קידושין מז; סנהדרין פד, תמורה שס מעילה יח: ו], [לקמן ט: ז] מט פכות יט, ו) [לקמן ג תמורה כא; ט] ומוס' יט: ע"ש לקמן ט: [תמורה כא; מעילה ט, ו] [תמורת ג:] ספרי שלח סוף ק, וירוש שקלים פי"א הי"ד, ט) עי' וירוש שקלים פי"ד סה"ג, ו) פסחים מז: פי' ויחנא וינמות ל, גיטין ג, מנחות סה, [נא' מנא' שס בקידושין], ו) [דאורי כוונ' דקיים כ"א כמ"י ויחא, וע"ש מ"י יוחא יג, ד"ה הלכה וזו עשרה ש בלתי], ו) [וע' היכנ מ"ו תמורה ג ד"ה ומעשר דגן]

שינויי נוסחאות

א) בקלף נוסף, ובתנאים חלש רבי מאיר (הגר"ח), וז"ל בירוש' ספי' לתרומות (מלבי"ם), ועי' מעיל שמואל דלני' זו מיושב קי' תר"ס"ה והשומטן, ועי' יעב"ז: ב) בתמורה הניד, ואין מביאין עליהם נסכים, ועי' כ"מ פי"ג ממע"ק ה"ה יד"ה גי' ה"רמ, ועי' מוסף רש"י: ג) מיתות קבוע לה זמן, [בכתובי: ו] ז"ל דתני אורה (הגר"ח: [ח] כמ"י י' להחמיר מ"ו לה' כתיב בהו במד"א קדשיה כו' קסבר כו', ורש"י ז"ל גי' כן, (שם:)) ועי' לעיל אות ד: י) אקביעות (שם:)) י' שהתפיס נמנ' (ד"ש:)) י"א: ז"ל בטומאה (ד"ש:)) ז"ק והגר"א: יב) מיתות ודנתי קדשיה נמנ' וז"ל אשר יקדשי' (הגר"א:)) זכר הלמד וי, מעשר בהמה הלמוד בתיקש של' יחא נהג עובדי כוכבים חוזר ומלמד על התמורה בתיקש: **מעשר דגן חולין הוא**, וזכל המורה למדין למד מן הלמד חוץ מן הקדשים דקאמר בלחיו מקומן (לקמן מט:): **הניחא למאן דאמר כתר מלמד אזולין**, דאי מלמד חולין אף על גב דלמד קדש למדים זו הלמד מן הלמד ופלוגמתייהו בלחיו מקומן (שם): **עובדי כוכבים לא מיימו**, דלא איתרבו עובדי כוכבים אלא לנדרים ונדבות כדכתיב קהלא לכל נדריהם וגו' (ויקרא כג) ור"ה נמי דלא מיימו חובה הקצוב להם יי' זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה אלא לא פסיקא ליה הואלי ומביאין עולה ושלמי נדבה אצל מעשר חטאת ואשם לא שיך כזו כלל: **אזות**, בפרשת נסכים כתיב בשלח לך כל האזרח יעשה ככה ומינה יליפינן לקמן בפרק כל המדיר (דף נא:): **אזרח מלמד שמתנדבים נסכים יי'** ומביא בפני עצמן נדבה: **ס"ל כהה**, יעשה לשור שאמר שחובה תליה בקרבן ל"ש ישראל וז"ש עובד כוכבים הלכן שלח דמי נסכים יקרבו משלו ואם לאו מקריבים משל יציבור שתנאי ב"ד הוא במסכת שקלים [פ"ז ה"ג]: **מ"ט נו'**, אמילתיה דר"ש קאי אמעילה דקאמר אצל קדשי דזק הבית דעובדי כוכבים מועלין: **וכי גמרה מעילה מתרומה**, למעוטי עובדי כוכבים דומיא דתרומה קדשי מוצח הוא דגמרה י' דקדשי גופייהו כתרומה שאין נפדין: כמזיד

הלכתא למשיחא, הרי קצב לנו הלכה הנרכיה לנו לימות המשיח כשיבנה בית המקדש ועכשיו לא הוצרכנו לה: **א"ל הלכה קאמינא**, האי דמיתמנהא קציעות א' הלכה הוא דמיתמנהא דמיגרס צעינן מיתמי משניות ומחלוקת הלכות עבודה לפי שמורה היא ודרוש וקבל שכר אצל

הלכתא למשיחא א"ל אביי אלא מעתה כל שחיטת קדשים לא לתני הלכתא למשיחא הוא אלא א"ר דרוש וקבל שכר ה"נ דרוש וקבל שכר הכי קאמינא לך הלכתא למה לי לישנא אחרינא א"ל הלכה קאמינא: **במתני'** א"ר קדשי עובדי כוכבים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והשוחטין בחוץ פטור דברי רבי שמעון א' * רבי יוסי במחייב: **גמ'** ת"ר קדשי עובדי כוכבים ילא נהנין ולא מועלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא דואין עושין תמורה י' ואין מביאין ב' נסכים אבל קרבנ' * טעון נסכים דברי רבי שמעון אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר שנאמר ב' בהן ילה' יבד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין י' בהן: י' לא נהנין ולא מועלין: לא נהנין מדרבנן ולא מועלין י' וגמר מעילה ב' חט ב' חט מתרומה א' * דבתרומה כתיב ב' בני ישראל ולא עובדי כוכבים: ואין חייבין עליו ה' משום פיגול נותר וטמא: מ"מ דאית' פיגול עון עון מגותר ואיתי נותר חילול חילול מטומאה ובטומאה כתיב ט' ב' בני ישראל ולא עובדי כוכבים: ואין עושין תמורה: מאי טעמא דאיתקש תמורה למעשר בהמה ומעשר בהמה איתקש למעשר דגן ובמעשר דגן כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים ובי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש י' מעשר דגן חולין הוא הניחא למאן דאמר א"בתר מלמד אזולין אלא למ"ד בתר למד אזולין מאי איכא למימר אלא מעשר בהמה חובה שאין קבוע לה זמן הוא וחובה שאין לה זמן קבוע ישראל מייתו עובדי כוכבים לא מייתו: ואין מביאין נסכים: תנו י' רבנן אזרח אזרח א' מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים י' יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל כיכה: אמר רבי יוסי רואה אני בכולן להחמיר ה' בד"א בקדשי מזבח כו', מ"מ קסבר כי גמרה מעילה חט חט מתרומה דומיא דתרומה דקדישא קדושת הגוף אבל קדושת בדק הבית דקדושת דמים לא א"ת ר' ידם שנטמא וזרקו בשוגג הורצה

בית שמאי פרק רביעי זבחים

מה.

הלכתא למשיחא, כי האי גוונא פריך פריש ד' מיתות (סנהדרין נא): ומימה דכריש עשרה יוסטין (קדושין עב:): **א"ר יהודה יח'** אמר רב הלכה כדבי יוסי דעמידין ממזרין ליתער יי' ושמה נפקא מינה עכשיו שלא להרמיק משפחות שאין ידועות ובקדושין פירשמי ט' במאי

פלגי רבי יוסי ורבנן בממזר ידוע או בשאין ידוע ובפ"ק דיומא (דף יג.) דפסיק כר' יוסי י' ראשון חוזר לעבודתו ושני אינו ראוי כו' נפקא מינה עכשיו צנשיא או ראש ישיבה או פרנס שנתמנה על הליצור ועבר מחמת אונס ועבר האונס ובפרק אלו דברים (פסחים סט:): דפסיק הלכה כר"ע דכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת לענין פסח נפקא מינה בזמן הזה לענין מילה ואע"ג דגבי מילה נמי פסיק הכי בהד"א (בשבת קלג.) מ"מ לאלומו פסקא דמילה פסק נמי גבי פסח את ובפ"ק דתענית (דף ד: ד:) דפסיק רבי אלעזר הלכה כר"ג דלמר בשצעה במרחשון ומוקי לה התם בזמן שזית המקדש קיים נפקא מינה גס בזמן הזה לבני צבל דאית לכו פירי צדצרא דקאמר התם הא לן והא לכו ומיזה בסוף התכלת (מנחות ב:) קשה דפסיק רבי יוחנן כ'אצא יוסי בן דוסמאי גבי צמיתי כ"ג ונראה דרב יוסף דוקא]

דאית א' ליה הכא ובסנהדרין (דף נא:): דאין לפסוק הלכתא למשיחא וה"ר חיים מפרש דלא פריך ההלכתא למשיחא אלא היכא דאיכא תרמי שהאז למשיחא וגם עושה איסור יי' דליכא נפקותא בהלכתא אלא על ידי איסור לא שצ"י לפסוק למשיחא א' והשוחטין בחוץ פטור דברי ר' שמעון, בגמרא לא תני תמורה ונסכים דתמי צברייתא חוה תימה וא"ת אי ר"ש ס"ל כדבי אלעזר יי' דלמר פרכ ואלו מנחות (דף עג:): דאין עובדי כוכבים מביאין אלא עולות א"כ מאי איירא קדשי עובדי כוכבים דאין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא אפי' ד ישראל נמי דהא שמעינן ליה לר"ש צפוק דס שמיטה (כרימות כג:): דאין פיגול בעולין ואין נותר בעולין וז"ל דסבר לה כר' יוסי הלגילי דמביאין אפילו שלמים ועוד י"ל דצבריתות (דף יג: ודף כג:): מוכח דטעמא דר"ש משום דאין איסור חל על איסור וקדשי עובדי כוכבים שרו מדאורייתא כדתניא בגמרא לא נהנין מדרבנן ולא מועלין דגמר חט חט מתרומה יי': **רואה אני בכולן להחמיר שנאמר בה' לה'**, פי' קהלא דאיש איש דמרבין עובדי כוכבים שנודרין כתיב לה' למימר שעובדי ב' כוכבים הם בכלל קדשי ה' פירשמו הכא דאיכא מעילה דאורייתא בקדשי מוצח וקשה דלא אפרין ב' מהכא לר' ינאי דלמר ב' קדשי מוצח מעילה (דף טו.)

דאין חייבין מעילה אלא על קדשי דזק הבית דפרסין התם י' ומשני כולהו מדרבנן ועוד תנן פ' אמרו לו (כ"מיות יג:): יש אוכל אכילה אחת וחייב עליה ארבע חטאות ואשם אחד ותו דשיליה כל הבשר (חולין דף קח.) אמר ר' ינאי גופיה כאשר יורם וגו' מה פר כהן משיח יש זו מעילה אף שלמים יש בהן מעילה ותו דשיליה תמורה (דף צג:): **א"ר ינאי גופיה אין מעילה מפורשת מן המורה אלא בעולה בלבד שנאמר ינאי גופיה איך מעילה מפורשת מן המורה אלא דאמריהם יי'** אצל בצימורה ועולה דהמעילה וטמא כשאר קדשים, חוץ מן הנסכים ודאי אין מביאין: שנאמר בה' לה' י' למד לך דדינין לכו במורה שאר קדשים דמועלין ענין מלמד נותר וטמא כשאר קדשים, חוץ מן הנסכים ודאי אין מביאין: דדינין לכו במורה שאר קדשים דמועלין כהן וידיין עליהן משום פגול ש' (תמורה ב: ב:) דב"א בקדשי מזבח, (עיל קטשרה ד"א ואמילתיה דמ"ק, ועי' ד"א דב"א דקאמר מ"ק איט מועלין בקדשי (תמורה

עין משפט ונר מצוה

בזח א מ"י פ"ח מהל' פסח"מ הלכה כד:
בזח ב מ"י פ"יט מהל' מעה"ק הלכה כז:
ג א מ"י פ"ה מהלכות מעילה הלכה כז:
גא ד מ"י פ"א מהלכות תמורה הלכה ו:
גב ה מ"י פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ו ועיין רש"ק:
גד ו מ"י פ"ק א מהלכות פסח"מ הלכה לד:

תורה אור השלם

- דבר אל אהרן ואל בניו ואל בני ישראל ואמרתם אליהם איש איש מבית ישראל ומן הגר אשר־אל אשר יקריבו קרבנו לקבל נדריהם וקבל נדבותם אשר יקריבו ליהודה לעולה: ויקרא כב, יח
- בשש בי תמעל מעל הקטאה בשנהגה מקדשי ה' ודביא את אשמו ליהודה אל תמים מן הזאנן בערפך בפקו שקלים בפקול וקדשו לאשם: ויקרא ה, טו
- ושמרו את משמרתו ולא ישראו שקליה ומותו בו כי יחללוהו אני יהודה מקדשם: ויקרא כב, ט
- ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר יזיימו ליהודה: ויקרא כב, טו
- דבר אל אהרן ואל בניו וקדו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם קדשי אשר־הם מקדשי־ם לי אני יהודה: ויקרא כב, ב
- כל האהרן יקשה בקה את אהלן להקריב אשה ריח ניחוח במדבר טו, יג

הגהות הב"ח

(א) גמ' ובתורתא כתיב וכו':
(ב) שם ובטומאה כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים, כיצ עי' לעיל דף טו ע"כ מוספות ד"ה אלא למעוטי כו':

גליון הש"ס

בתני' ר"י מחייב, עיין לקמן דף קנז ע"כ מוס' ד"ה אסור ומנחות (שם) קט ע"כ מוס' ד"ה והעלה: גמ' טעון נסכים דר"ש"י*) בתשבות מוס' גלגלל אשכנזי סומן א' דף ט' ע"כ נאכל ככל ספרי עמיק ודוקי' אשר נמללו צדי ל"ב דר"ש וי"ג מדברי מוספות עיכ"ל: שם דבתרומה כתיב בני ישראל, עיין קדושין דף קנז ע"כ מוספות ד"ה והנכרי:

*) נדפס בליקוטיוס צמח' הקודס

מוסף רש"י

הלכתא למשיחא, הלכה זו כשיכלאו ימות המשיח אלטרין לנו (שנהדרין נא) לא נהנין ולא מועלין, שאם נהנה מהן לא מיימו קרבן מעילה, דלא דינין ליה כשאר קדשים שהנהנה מהן מעל משום פגול אסור בהא' אלא מדרבנן דלקמן: ר"ג ואין מביאין נסכים, ולי' עליהן, והכי פירשו דאין מביאין נסכים של ע"מ"ס בפני עצמן כירשאל שמתנדב נסכים בפני עצמן, אצל כדוי קרבנו מביאין, כדלמדין במנכת שקלים שזו אחת מן התשבות שמקוט ב"ד, דעב"ס ששילח עליו דמי נסכים ממדינת הים מקבלין הימנו, אצל קרבנו ודאי טעון נסכים, דכדאי קרבנו מביא נסכים: רואה אני בכולן להחמיר, דלא נהנין ומועלין וידיין ענין משום פגול נותר וטמא כשאר קדשים, חוץ מן הנסכים ודאי אין מביאין: שנאמר בה' לה' י' למד לך דדינין לכו במורה שאר קדשים דמועלין כהן וידיין עליהן משום פגול ש' (תמורה ב: ב:) דב"א בקדשי מזבח, (עיל קטשרה ד"א ואמילתיה דמ"ק, ועי' ד"א דב"א דקאמר מ"ק איט מועלין בקדשי (תמורה

מוצה של עובדי כוכבים (שם ב:), דגמרי מעילה חטא חטא מתרומה, מה תמורה אין מיהא טענה אלא בתרומת ישראל, דכדאי חטב ולא יחללו את קדשי ע"כ מוס' ד"ה אסור וקדשי עובדי כוכבים, ה"י נדרוש גבי הקרבן דקוקא קרבן של בני ישראל חייבין על שחטיו חוץ ולא קרבן של עובד כוכבים (הגר"ח:)) **אבל** קרבנן טעון נסכים, וז"ל שם התנאים וז"ל מעל לצור (הגר"ח:)) דברי ר"ש, אמר ר' יוסי כו', בספרי היר אין מנח בברייתא זו דברי ר' שמעון, וכן נראה מדברי תוס' ד"ה דומיא דתמורה דקתמי שם ועי'ל דלרבנן אפלי' דזק הבית וכו', אצל רש"י גרים ליה דקאמר לקמן מ"ט אמילתיה דר"ש קאי, ועם הניקטא של הפסוק ימייבש דה שפסק הרמב"ם בסוף פי"ח מהלכות פסולי העוקשין קדשי גוים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, דלא כרבי יוסף, ובהל' מעה"ק פסק כר' יוסי בשחטון בזהו יי' מיהו ביום תמורה איתא בכל הספרים דברי ר"ש (ד"ש:)) **ובטומאה** כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים, וז"ח הפסוק איתא לקדשי ולא יחללו אטומאה הגוף, והא דרשנין לעיל בפרק קמלה (דף טו:) אזרות או אטמא שמיים, וי"ל דנפקא לן חילול חילול שם בטומא דקדא דכתיב [אשר יקדשין] בני ישראל (ויקרא כג, א), וא"ת והלא לא כתיב שם חילול, וי"ל דקדא (במי קאי) ודמלל קאי קמי' אטומא דקדא דבני ישראל (הגר"ח ד"ק): **שאין** קבוע להם זמן, וא"ת אמאי לפר' לכוסיר משום דאין קבוע להם זמן, הלא הם אין מביאין [אפילו] קרבן הקבוע להם זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה וכו' (הגר"ח ד"ק): **אזרח** מביא נסכים, עיין מנחות דף ע"ג כמדינתי סתמתי: תורה"א ובעשר ב' ב' בברכותא אבירין כו', פי' מוס' בבריות כ"ה ע"א (ד"ה וכו'), ודף ע"ג ע"א (ד"ה איתקש):

שיטה מקובצת
והשוחטין בחוץ פטור, אמר ה"רם דבי הוי דדרשין בשחטוי חוץ בני ישראל מלויין על שחטוי חוץ ולא עובדי כוכבים, ה"י נדרוש גבי הקרבן דקוקא קרבן של בני ישראל חייבין על שחטיו חוץ ולא קרבן של עובד כוכבים (הגר"ח:)) **אבל** קרבנן טעון נסכים, וז"ל שם התנאים וז"ל מעל לצור (הגר"ח:)) דברי ר"ש, אמר ר' יוסי כו', בספרי היר אין מנח בברייתא זו דברי ר' שמעון, וכן נראה מדברי תוס' ד"ה דומיא דתמורה דקתמי שם ועי'ל דלרבנן אפלי' דזק הבית וכו', אצל רש"י גרים ליה דקאמר לקמן מ"ט אמילתיה דר"ש קאי, ועם הניקטא של הפסוק ימייבש דה שפסק הרמב"ם בסוף פי"ח מהלכות פסולי העוקשין קדשי גוים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, דלא כרבי יוסף, ובהל' מעה"ק פסק כר' יוסי בשחטון בזהו יי' מיהו ביום תמורה איתא בכל הספרים דברי ר"ש (ד"ש:)) **ובטומאה** כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים, וז"ח הפסוק איתא לקדשי ולא יחללו אטומאה הגוף, והא דרשנין לעיל בפרק קמלה (דף טו:) אזרות או אטמא שמיים, וי"ל דנפקא לן חילול חילול שם בטומא דקדא דכתיב [אשר יקדשין] בני ישראל (ויקרא כג, א), וא"ת והלא לא כתיב שם חילול, וי"ל דקדא (במי קאי) ודמלל קאי קמי' אטומא דקדא דבני ישראל (הגר"ח ד"ק): **שאין** קבוע להם זמן, וא"ת אמאי לפר' לכוסיר משום דאין קבוע להם זמן, הלא הם אין מביאין [אפילו] קרבן הקבוע להם זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה וכו' (הגר"ח ד"ק): **אזרח** מביא נסכים, עיין מנחות דף ע"ג כמדינתי סתמתי: תורה"א ובעשר ב' ב' בברכותא אבירין כו', פי' מוס' בבריות כ"ה ע"א (ד"ה וכו'), ודף ע"ג ע"א (ד"ה איתקש):

שיטה מקובצת
והשוחטין בחוץ פטור, אמר ה"רם דבי הוי דדרשין בשחטוי חוץ בני ישראל מלויין על שחטוי חוץ ולא עובדי כוכבים, ה"י נדרוש גבי הקרבן דקוקא קרבן של בני ישראל חייבין על שחטיו חוץ ולא קרבן של עובד כוכבים (הגר"ח:)) **אבל** קרבנן טעון נסכים, וז"ל שם התנאים וז"ל מעל לצור (הגר"ח:)) דברי ר"ש, אמר ר' יוסי כו', בספרי היר אין מנח בברייתא זו דברי ר' שמעון, וכן נראה מדברי תוס' ד"ה דומיא דתמורה דקתמי שם ועי'ל דלרבנן אפלי' דזק הבית וכו', אצל רש"י גרים ליה דקאמר לקמן מ"ט אמילתיה דר"ש קאי, ועם הניקטא של הפסוק ימייבש דה שפסק הרמב"ם בסוף פי"ח מהלכות פסולי העוקשין קדשי גוים אין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא, דלא כרבי יוסף, ובהל' מעה"ק פסק כר' יוסי בשחטון בזהו יי' מיהו ביום תמורה איתא בכל הספרים דברי ר"ש (ד"ש:)) **ובטומאה** כתיב בני ישראל ולא עובדי כוכבים, וז"ח הפסוק איתא לקדשי ולא יחללו אטומאה הגוף, והא דרשנין לעיל בפרק קמלה (דף טו:) אזרות או אטמא שמיים, וי"ל דנפקא לן חילול חילול שם בטומא דקדא דכתיב [אשר יקדשין] בני ישראל (ויקרא כג, א), וא"ת והלא לא כתיב שם חילול, וי"ל דקדא (במי קאי) ודמלל קאי קמי' אטומא דקדא דבני ישראל (הגר"ח ד"ק): **שאין** קבוע להם זמן, וא"ת אמאי לפר' לכוסיר משום דאין קבוע להם זמן, הלא הם אין מביאין [אפילו] קרבן הקבוע להם זמן כגון עולת ראייה ושלמי חגיגה וכו' (הגר"ח ד"ק): **אזרח** מביא נסכים, עיין מנחות דף ע"ג כמדינתי סתמתי: תורה"א ובעשר ב' ב' בברכותא אבירין כו', פי' מוס' בבריות כ"ה ע"א (ד"ה וכו'), ודף ע"ג ע"א (ד"ה איתקש):